

הערות והוספות לחלק ג', רשומות וזכרונות

הערה לפרק א' שם: המאמר המתחיל „צור ישראל" וכו', על עליית תלמידי הגר"א עד „ומצוה עלינו לספר" וכו' ועד בכלל, הוא העתקה מכתב ידו של הגר"י חשין ז"ל. (לפי ספורו הוא קבל את רשימת שמות תלמידי הגר"א והנלוים אליהם שעלו לארץ ישראל בשיירות הראשונות, הרשומים במאמר הנ"ל, מאת הרה"ג ר' שלמה לוריא ז"ל ממונה וכולל רייסין בירושלים, מועתק מפנקס „כולל הפרושים הישן").

הערה לפרק א' בקשר ל„ר' משה חששעס": ר' ישעי' ז"ל היה מספר גם על מעשי גבורה של אב זקנו ר' משה חששעס ז"ל, במקרים רבים של שמירה והגנה על חיי היהודים בימים ההם נגד ההתנפלויות של הבידואים שהיו שכיחות בימים ההם. הקשר לזה אנו מביאים כאן קטע מענין מועתק מתוך כתב ידו של ר' ישעי' חשין, בו מדבר על מסירותם הגדולה של תלמידי הגר"א ביסוד הישוב ברוח רבם והשפעתו ובין השאר כותב בזה הלשון: „הוא הציל את הגאון בעל פאת השלחן בעיה"ק צפת (בעת התנפלות של הערבים) ופעם אחת באו שודדים והתחילו לשבור הדלת ולהרוג ולגזול את כל כסף הכולל ומר אבי זקני הגאון ר' משה מחסלביץ שבר את החלון והוציא את כל כסף הכולל. ועוד כמה ספורי מעשיות את עמלו תמיד עם הערבים היה מתוך עמהם בכוחו וחכמתו ומחו ורוח נדיבה".

מעשי נורא ומופתי — היה מספר ר' ישעיה — בימי המגפות הקשות ר"ל שפרצו בירושלים, בתקופת תלמידי הגר"א, היו נוהגים להוציא את המשפחות אל מחוץ לעיר ע"י מקום קבר שמואל הנביא ושכנו שם באהלים של מחצלאות עד עבור זעם ורק את ילדי התשב"ר ומלמדיהם השאירו בתוך העיר כי חששו למה שאמרו רז"ל „ויצא מבית ציון כל הדרה" אלו תנוקות של בית רבן והחזיקו אותם בחצר סגורה לשמור מפני התדבקות המחלה, שבעיקרה באה מתוך השכנים הערבים שלא ידעו דרכי השמירה והבריאות. פעם אחת באו הורי הילדים לפני תלמידי הגר"א ר' הילל ור' מנדל והתחננו לפניהם להעביר גם את הילדים אל מחוץ לעיר. תלמידי הגר"א חששו מאד למלא בקשה זו ויענו להורים הנבהלים לחכות עוד ימים אחדים. בלילה התאזרו הלכו לכתל המערבי ויעשו שמה „שאלת חלום" מרבם: הגר"א ז"ל ויקבלו